

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

श्री . रवींद्रनाथ मुखोपाध्याय आणि इतर

विरुद्ध

कोल इंडिया लिमिटेड. आणि इतर

फेब्रुवारी 28, 1997

[न्यायमूर्तीद्वय के. रामास्वामी आणि सुजाता व्ही. मनोहर]

सेवाविषयक विधी:

रजा प्रवास सुविधा [एलटीसी]: पर्याय: एका विशिष्ट तारखेपासून लागू होणाऱ्या सुविधेचा फायदा घेण्यासाठी-कंपनीच्या अधिकाऱ्यांना एकतर प्रत्यक्ष प्रवासाद्वारे एल. टी. सी. मिळवण्याचा किंवा 1.1.1997 पासून वास्तविक प्रवासाचे प्रमाणपत्र सादर न करता सुविधा रोखीने घेण्याचा पर्याय देण्यात आला. दिनांक 1-1-1997 दिनांक म्हणून निश्चित करणे, उक्त तारखेपूर्वी निवृत्त होणार्या कर्मचाऱ्यांविरुद्ध भेदभावपूर्ण असल्याचे आव्हान दिले गेले -कारण हा धोरणात्मक निर्णय त्या वर्गाच्या सर्व कर्मचाऱ्यांना एकसमानपणे लागू होत असल्याने त तारीख निश्चित करण्यात कोणताही मनमानीपणा नाही.

दिवाणी अपील न्यायाधिकारक्षेत्र: विशेष रजा याचिका (सी) क्रमांक 3655/1997

मध्य प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या एल. पी. ए. क्रमांक 255 /1996 च्या दिनांक 15-1-1997 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

याचिकाकर्ते व्यक्तिशः. क्र. 1 साठी

न्यायालयाचा आदेश खालीलप्रमाणे देण्यात आला:

ही विशेष परवानगी याचिका मध्य प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने 15 जानेवारी 1997 रोजी एल. पी. ए. क्र. 255/96 मध्ये दिलेल्या निकालावरून उद्भवली आहे. पहिल्या प्रतिवादीने त्याच्या कार्यकारी संवर्गातील कर्मचाऱ्यांसाठी एल. टी. सी. नियम विकसित केले होते आणि त्यात शेवटचे 15 मे 1989 रोजी सुधारणा करण्यात आली होती. त्याखाली कलम 1 (ब) (ii) असे प्रतिपादन करते की:

" 1 जानेवारी 1976 पासून सुरू होणाऱ्या 4 कॅलेंडर वर्षांच्या गटातून एकदा कार्यकारी संवर्गातील कर्मचारी भारतातील कोणत्याही ठिकाणी प्रवास करण्यासाठी या नियमांनुसार सवलतीसाठी पात्र असतील. मात्र, ही सवलत त्या वर्षांच्या एल. टी. सी. च्या मूळ गावी जाण्याच्या आणि परत येण्याच्या अधिकाराच्या बदल्यात असेल. 4 वर्षातून एकदा भारतातील कोणत्याही ठिकाणाच्या प्रवासासाठी एल. टी. सी. मिळवण्याची ही सुविधा ज्या कर्मचाऱ्यांची मूळ शहरे एकतर समान आहेत किंवा त्यांच्या नियुक्तीच्या ठिकाणाच्या अगदी जवळ आहेत आणि त्यामुळे ते मूळ गावी एल. टी. सी. मिळण्यास पात्र नाहीत अशा कर्मचाऱ्यांसाठी देखील उपलब्ध असेल.

कर्मचारी आणि/किंवा कुटुंबातील सदस्य एकाच ठिकाणी किंवा त्यांच्या पसंतीच्या वेगवेगळ्या ठिकाणी प्रवास करण्यासाठी एल. टी. सी. सुविधांचा लाभ घेऊ शकतात, जे 4 वर्षांच्या गटामध्ये भारतातील कोणत्याही ठिकाणी भेट देण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या सुविधेच्या संदर्भात आहे."

त्यानंतर, 14 सप्टेंबर 1996 रोजीच्या ठराव क्रमांक 159 द्वारे, प्रतिवादीने एल. टी. सी. च्या फायद्याबाबत कंपनीच्या कार्यकारी अधिकाऱ्यांना किंवा त्यांच्या सहाय्यक

कंपन्यांना प्रमाणपत्र सादर न करता पर्याय दिला होता, ज्याचा तपशील खाली दिला आहे:

" अधिकाऱ्यांना खालीलपैकी कोणताही एक पर्याय 01.01.1997 पासून निवडण्याचा पर्याय असेल.

(अ) एल. टी. सी. च्या विद्यमान सुविधा म्हणजे पात्र कुटुंबातील सदस्यांसह कार्यकारी चार वर्षांच्या गटातून एकदा प्रवासाच्या वर्गाद्वारे भारताच्या कोणत्याही ठिकाणी भेट देऊ शकतात.

किंवा

(ब) कर्मचारी आणि पात्र कुटुंबातील सदस्यांसाठी 1700 कि. मी. पर्यंतच्या पात्र वर्गातील रेल्वे भाड्याच्या मर्यादेच्या अधीन राहून एल. टी. सी. सुविधेचे रोखीकरण करणे.

(2) एक वेळचा पर्याय 31.12.1996 च्या आधी वापरावा लागेल.

(3) लागू असलेले कर कर्मचार्यांना भरावे लागतील.

हे 01.01.1997 रोजी आणि त्यानंतर प्रभावी राहिल.

परिणामी, 14 सप्टेंबर 1996 च्या वरील ठरावानुसार, मूळ गावी जाण्यासाठी एल. टी. सी. ची सुविधा भारतातील कोणत्याही ठिकाणी प्रवास करण्यासाठी वाढवण्यात आली. जी प्रत्यक्ष प्रवासाचे प्रमाणपत्र सादर करण्याऐवजी, कार्यकारी अधिकाऱ्यांना एकतर या सुविधेचा लाभ घेण्याचा किंवा एल. टी. सी. सुविधेचा लाभ घेण्याचा पर्यायही देण्यात आला आहे, जो पात्र वर्गाच्या रेल्वे भाड्याच्या मर्यादेच्या अधीन राहून कर्मचारी

आणि पात्र कुटुंबातील सदस्यांसाठी प्रत्येक मार्गाने जास्तीत जास्त 1700 कि. मी. पर्यंत आहे. परंतु वरील निर्णय 1 जानेवारी 1997 पासून लागू करण्यात आला आहे. व्यक्तीशः म्हणून हजर असलेल्या याचिकाकर्त्याने उच्च न्यायालयात तसेच आमच्यासमोर असा युक्तिवाद केला आहे की तारीख निश्चित करणे मनमानी आहे. आम्हाला वादात कोणतेही बळ सापडत नाही. असे दिसून आले आहे की 10 ऑक्टोबर 1996 रोजी कार्यवाहीद्वारे सूचित केलेल्या उपरोक्त ठरावात असे म्हटले आहे की, कार्यकारी वर्गाऐवजी एल. टी. सी. सुविधेचा लाभ घेण्यास पात्र असलेल्या कर्मचाऱ्याला दोन पर्याय देण्यात आले आहेत, म्हणजे, चार वर्षांच्या गटातून एकदा प्रवासाची प्रत्यक्ष कामगिरी करणे, जे सामान्य असेल आणि कर्मचाऱ्याला त्याच्या विचार आणि कृतीची दृष्टी विस्तृत करण्यास सक्षम करण्यासाठी आणि प्रत्यक्ष प्रवास करण्याऐवजी, जे एक अपवाद आहे आणि प्रवास प्रमाणपत्र सादर करण्याचा पुरावा आहे आणि त्यासाठी केलेला खर्च काढून टाकण्यात आला आहे. प्रतिवादी-व्यवस्थापनाने घेतलेला हा धोरणात्मक निर्णय असल्याने, हे धोरण 1 जानेवारी 1997 पासून, अर्थात कॅलेंडर वर्ष सुरुवातीपासून लागू करण्यात आले. तो त्या वर्गातील सर्व कर्मचाऱ्यांना एकसमानपणे लागू होतो. अशा परिस्थितीत, तारीख निश्चित करण्यात कोणतीही मनमानी आहे असे आम्हाला वाटत नाही.

त्यानंतर असा युक्तिवाद केला जातो की 1.1.1997 म्हणून तारीख निश्चित करून, आधी निवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या सर्व वर्गांमध्ये आणि 1.1.1997 नंतर निवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांमध्ये भेदभाव केला गेला आहे. एल. टी. सी. चे रोखीकरण न करता 31 डिसेंबर 1996 रोजी किंवा त्यापूर्वी निवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांसाठी हा योगायोग असू शकतो, परंतु दिलेल्या पर्यायी पर्यायाच्या आधारे त्यांना प्रत्यक्ष प्रवासाची सुविधा

नाकारण्यात आलेली नाही. पर्याय केवळ रोखीकरणाचा आहे आणि प्रवासावर कोणतीही बंदी घातलेली नाही. त्यानंतर असा युक्तिवाद केला जातो की 1.1.1996 पासून सुरू होणारा चार वर्षांचा ब्लॉक ई सध्याच्या कार्यवाहीत चार वर्षांचा ब्लॉक निश्चित करून पुढे ढकलला जाईल आणि कर्मचारी दोन लाभांचा लाभ घेण्यापासून वंचित राहील. या वादातही आम्हाला कोणतेही बळ सापडत नाही. त्यांनी ब्लॉक वर्षाची सुरुवात लाभ घेण्याच्या उद्देशाने हलवली नाही आणि ती मूळतः सुरू झाल्यासारखीच कार्यरत आहे. चार वर्षांच्या गटातून एकदाच एल. टी. सी. चा लाभ घेता येईल किंवा एल. टी. सी. चे नगदीकरण करता येईल, हे केवळ एक विनिर्देश आहे. याचा ब्लॉक कालावधी चालवण्याच्या स्थित्यंतराचा परिणाम होत नाही. या परिस्थितीत, उच्च न्यायालयाच्या हस्तक्षेपाला हमी देणाऱ्या निर्णयात आम्हाला कोणतेही बेकायदेशीरपणा दिसून आला नाही .

सबब, विशेष परवानगी याचिका फेटाळली जाते.

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.